

1. UVOD

Centralna banka je jedna od najznačajnijih institucija u svakoj zemlji. Will Rogers kaže: „Od početka svijeta tri su velika otkrića: vatra, točak i centralno bankarstvo“. Da li je ova izreka tačna ili netačna je nevažno, ali je bitna činjenica da su centralne banke posebno značajne za svaku zemlju i njenu ekonomiju.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je nastala nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma. Ona je u tom momentu predstavljala najvažniju instituciju koja je, nakon rata, trebalo da obezbijedi Bosni i Hercegovini atribute jedinstvene države. Osnovana je 20. juna 1997. godine Zakonom o Centralnoj banci koji je usvojila Parlamentarna skupština BiH i počela je sa radom 11. avgusta 1997. godine. Zakonom o centralnoj banci, ova institucija je uspostavljena kao pravno lice sa centrom u Sarajevu. Zadaci centralne banke su da se uspostavi i funkcioniše ekonomski sistem na čitavoj teritoriji Bosne i Hercegovine.¹

Ona je javna ili kvazi javna agencija sa eksplicitnim zakonskim mandatom. Poseban zakon o centralnoj banci reguliše njenu organizaciju, upravljanje i poslovanje. Centralna banka, kao agencija države, ima značajnu funkciju javne kontrole i nadzora nad finansijskim sistemom i nad ponudom novca u ekonomiji.² Ona ne radi direktno sa javnošću i prvenstveno je „banka banaka“, posluje sa komercijalnim bankama i dilerima hartija od vrijednosti, poravnavajući plaćanja među njima. Predstavlja klirinšku kuću za čekove koje izdaju deponenti banaka i vrši svoju funkciju u oblasti vođenja monetarne politike.

Centralna banka je i monetarni autoritet koji ima kontrolu slobodnog odlučivanja o zaliham rezervi komercijalnim bankama. To podrazumjeva monopol na određivanje zaliha, odnosno visine rezervi komercijalnih banaka. Posjedujući slobodu odlučivanja centralna banka ima mogućnost da održava monetarnu politiku po vlastitoj volji. Članom 3. Zakona je regulisana nezavisnost centralne banke, po kome je ona potpuno nezavisna od entiteta kao i od bilo koje javne agencije ili organa pa tako ne smije primati instrukcije od bilo kog lica. Zakon striktno zabranjuje da iko bespravno traži da se utiče na bilo kog člana tijela centralne banke niti se smije miješati u njenu djelatnost. Centralna banka zastupa BiH na međunarodnim sastancima, tijelima i organizacijama.

¹ www.cbbh.ba

² Plakalović N., 2004. god, *Monetarna ekonomija*, Srpsko Sarajevo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, str. 154.